

Nr 213.

Av herr Pehrsson i Göteborg m. fl., med förslag till visst
uttalande angående tjänstebrevsrätten.

I punkt F. 2 (55) i sjätte huvudtiteln har herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet berett riksdagen tillfälle att uttala sig i fråga om föreslagen indragning av tjänstebrevsrätten för vissa institutioner och föreningar m. fl. (sid. 159—176).

Statskontoret och k. generalpoststyrelsen hade i den 22 juni 1925 avgiven utredning med förslag i ärendet föreslagit en begränsning av antalet tjänstebrevsberättigade, varigenom denna rätt skulle indragas för 42 angivna institutioner m. fl. Om 6 namngivna föreningar m. fl. skriva ämbetsverken:

Dessa föreningar, vilkas verksamhet icke kunde anses vara av statlig natur, företrädde emellertid så viktiga allmänna sociala eller humanitära intressen, att det syntes väl befogat, att staten genom att bevilja dem tjänstebrevsrätt understödde deras verksamhet. För en eller annan av dessa föreningar torde tjänstebrevsrätten vara av den betydelse, att förlusten av densamma rent av skulle medföra verksamhetens nedläggande.

I förnyat utlåtande den 28 juni 1930 anfördes av samma ämbetsverk bl. a. följande:

Då vissa hörda myndigheter särskilt framhållit, att samma skäl, som av ämbetsverken anförts för tjänstebrevsrättens bibehållande för förut omfördädda sex föreningar m. fl., kunde — och i vissa fall med ännu större berättigande — åberopas för att även andra institutioner skulle bibehållas vid den tjänstebrevsrätt, som en gång tillerkänts dem, anse sig verken, under förutsättning att de av dessa myndigheter sålunda anförda skälen skulle befinnas så vägande, att ändring i det avgivna förslaget till indragning av tjänstebrevsrätt av denna anledning skulle befinnas nödvändig, icke böra vidhålla sitt förslag, att ifrågakvarande föreningar m. fl. skulle bibehållas vid tjänstebrevsrätt.

Det är att märka, att ämbetsverken allt fortfarande fasthålla sin uppfattning angående det befogade i att de sex föreningarna m. fl. bibehållas vid tjänstebrevsrätten och vid sin uppfattning om de ödesdigra verkningarna av indragning av denna rätt för vissa av dessa men synas anse, att hellre än att deras förslag skall ändras i så måtto, att även andra lika berättigade skulle bibe-

hållas vid denna rätt, vilket synes ha varit en närmare liggande slutsats, så må även dessa, trots att ämbetsverken finna det befogat, att de bibehållas, förlora sin nuvarande rätt.

Statens organisationsnämnd har den 26 mars 1931 uttalat sig för att endast sådana "anstalter och institutioner, vilkas verksamhet avse allmänna ändamål av den betydelse, att desamma anses böra helt tillgodoses av statsmedel, böra bibehållas vid denna rätt".

Skulle dessa riktlinjer följas, komme detta att medföra synnerligen beklagliga konsekvenser. I en ekonomiskt tryckt tid skulle dessa institutioner m. fl. förlora en rätt, som de länge innehåft, ett stort flertal från institutionens grundande.

Den svenska kyrkans av kyrkomötet tillsatta organ, Missionsstyrelsen och Diakonistyrelsen, synas här intaga en särställning, som icke i utredningen beaktats. Så t. ex. är den förra konstituerad genom k. brev den 11 september 1874 och åtnjuter tjänstebrevsrätt sedan den 16 juni 1876. Den skulle se sin verksamhet, som uppehålls genom gávomedel, högst allvarligt inskränkt. I första hand skulle detta gå ut över den av våra sjömän högt uppskattade utsändningen av svensk periodisk litteratur till sjömansläsrum över hela världen.

Den av organisationsnämnden anvisade vägen att begära anslag av statsmedel såsom kompensation torde ha föga utsikt att för dessa institutioner leda till resultat.

Detta torde i lika hög grad gälla de ideella föreningar, som tjäna viktiga allmänna sociala och humanitära intressen. "Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet" har ingivit en skrivelse i ärendet, vari uttalas, att en indragning av tjänstebrevsrätten skulle medföra "en ytterst allvarlig rubbning i föreningens ekonomi med påföljd att föreningen måste väsentligt inskränka sin även ur svenska statens synpunkt betydelsefulla verksamhet". I dessa tider böra banden mellan utlandssvenskarna icke lossas eller avskäras. Redan den ekonomiska betydelsen av att detta samband stärkes och bevaras ha andra nationer livligt beaktat och handlat därefter. Utlandssvenskarna skulle i en sådan åtgärd som den nu föreslagna med rätta se ett underskattande av betydelsen av deras samband med fosterlandet.

Lika allvarligt ser överstyrelsen för Svenska Röda korset på den föreslagna indragningen. Skulle tjänstebrevsrätten "för framtiden indragas, komme detta att icke blott medföra de allvarligaste konsekvenser beträffande Röda korsets stora och växande socialhygieniska verksamhet till vårt folks gagn utan även framtinga en avsevärd begränsning av Röda korsets åtagande gentemot staten och försvarsväsendet samt också försvåra ett fullföljande av de internationella förpliktelser, som åligga Svenska Röda korset". "Röda korset som institution är statligt nödvändig för att den av Sverige biträdda Genève-konventionen må kunna tillfullo tillämpas".

Civilstatens och Prästerskapets änke- och pupillkassor skulle likaledes lida väsentligt avbräck i sin betydelsefulla uppgift. I den mån icke kompensation

skedde av statsmedel, skulle denna indragning gå ut över änkors och faderlösa barns ytterligt knappt tillmätta existensmedel.

För hushållningssällskapen och de kemiska stationerna för jordbruket och näringarna, skogsvårdsstyrelser m. fl. skulle indragningen kännas högst avsevärt i jordbruksnäringens nuvarande betryckta ställning. Detsamma gäller institutioner såsom lasarett, tuberkulossjukvårdsanstalter, Allmänna barnhuset, Radiumhemmet, Sofiahemmet m. fl. Här torde väl med nödvändighet allmänna medel komma att tagas i anspråk för att ersätta förlusterna genom indragningen.

Skytteföreningarna och landstingsföreningarna skulle likaledes hårt trängas genom den föreslagna åtgärden.

Man frågar sig, om det verkligen kan vara ett statens intresse att i en ekonomisk nedgångstid bidraga till att än ytterligare försvåra det allmänna nationella, sociala och humanitära arbetet i riket, som bedrives i stor omfattning på frivillig väg och som hittills kunnat räkna med det indirekta understöd som tjänstebrevsrätten innebär och som bidragit — i vissa fall högst väsentligt — till att det nått sin nuvarande utveckling.

Detta understöd medför i verkligheten icke någon egentlig utgift för staten. Postverkets utgifter komma icke att i någon väsentlig mån förminskas. Och postverkets vinst i avgifter för försändelser torde icke bli på långt när den beräknade. För den vinsten torde jämväl i avsevärd mån det allmänna få lämna kompensation genom skattemedel av olika art för allehanda institutioner. De ideella föreningarna åter komma icke att lämna statskassan på långt när vad det nu in natura utan egentlig kostnad lämnade understödet genom tjänstebrevsrätten beräknats till.

Den direkta vinsten i ökade inkomster för statskassan kommer framför allt icke att i någon mån uppväga de indirekta förluster, som nedgången i den för staten gäneliga verksamhet, som drabbas härav, komme att vålla.

På grund av vad vi här anfört tillåta vi oss hemställa,

att riksdagen i samband med prövningen av det av Kungl. Maj:t under punkt F. 2 (55) i sjätte huvudtiteln begärda ordinarie förslagsanslaget till postavgifter för tjänstebrev och dylika försändelser måtte uttala, att riksdagen, som ansett att beviljad tjänstebrevsrätt icke må indragas, för sin del icke kunnat ansluta sig till principen, att tjänstebrevsrätten skulle förbehållas endast för sådana anstalter och institutioner, vilkas verksamhet avser allmänna ändamål av den betydelse, att desamma anses böra *helt* tillgodoses av statsmedel, utan anser sålunda att sådan rätt efter Kungl. Maj:ts beprövande i varje fall må fortfarande medgivas åt institutioner och föreningar, vilka, ehuru de icke kunna anses vara av statlig natur, i sin verksamhet företräda så viktiga allmänna

sociala eller humanitära intressen, att det synes väl befogat, att staten genom att bevilja dem tjänstebrevsrätt understödjer deras verksamhet.

Stockholm den 22 januari 1932.

Per Pehrsson.

Nils Nilsson

i Karlstad.

C. O. Johanson.

Ivar Wittberg.

Arthur Gustafson

i Kasenberg.

Birger Petersson.

Bertha Wellin.

Cornelius Olsson.

Herman Andersson.

Nils Persson

i Grytterud.

Oscar Lundqvist.

Arvid Gardell.

Nils Holmström.
